

KOLITI Napa 2

Polu koyoto epi'ehina fayahi

¹ Poluita nani Yesu Kilisitohi aposolo nele'mo ho ti'ehinamofita to bo mone lalalutifu hiti moneka nohutoti'a Koliti hepatoga Hu'mamofihi bona'a to Giliki melugu mine'ahana'a hiti asaga'i mineme bite ete hi'ahana lenali fayahi ya'ma koyo nolepito ma luto nolube.

² Afotifu Hu'ma to Sipi Boti Kilisitohi aitogati lenehe'mose'na'a to fuluna'auba ya'ma lenalitoga mino moloto mineno.

Polu gelo bise'namofihi gupisalo mino moloto minoto Hu'mamofihi fokehi li'ehina

³ Sipi Boti Kilisitohi ai afo'afih Hu'mamofihi fokehi lilune. Ai fulunamofihi afotifu to lele'mo fulu hulata afotifu nohibe.

⁴ Ai keke'i luse'namofihi hapa'a fato fato'i huto nohigo lele'mo bati hulata nohibe. Ya huto

Hu'mau lele'mo bati hulata nohina yamofihi lali ana huto lalalutigih luga'a keke'i luse'namofihi enugupisa'anilo huto nohinogomo enele'mo fulu hiluta nasana ni'ibe. ⁵ To Kilisitohi gupisa'alo

keke'i luse'na samahi tito anamofihi nekisa'a mone lalitoga hulata nohibe. Ana suhi huto

Kilisitohi lehe'mose'na'a ya'ma lalitoga napa huto li huto hulata nohibe. ⁶ Lalitoga keke'i

luse'na huto hulata nohina ya'ma lenalitoga fuluna huto hilibe luto to lenele'mo bati hilibe luto huto hu limilata nohibe. To fuluna'a ya'ma lalitoga huto hu limilata nohina ya'ma lenali

kumu yabe luto huto hu limilata nohinagihe. To fuluna'aua lenalitoga mino moloto fi hetofa nohu lepelenogo keke'i luse'na lalitoga huto hulata nohina ana suhi huto lenalitoga huto nohinogomo fi siti bite minete lilabe luto ni'ibe. ⁷ To lali lenali kumu lifita ilata nohuta ya'ma ule'ale nohigo ma luto kehelilata nohune. Lali keke'i luse'na lilata nohuta ya'ma lenali hiti keke'i luse'na kehelite nehite fulunamofihi ketipa'a lali lilata nohutana lenali ana hite lilabe.

⁸ Lalalutigitabe, Esia metoga nohuto keke'i luse'namofihi lu gupisalo minomo ti'ehinamo ni'ibe. Ya'mu lenegekesu ho lalibe luto lilube kehelilo. Mone kegi'a ya'ma keta'a hiti nasana goli'a hiti nasanauba lugupisalo tiloto lele'mo ho kalina'a nohigo molo emitto minalupi fililupi luto mone mekeheli'ohutamo ni'ibe. ⁹ To ya'ma fililatanamofihi ka'a nolune luto komopati kotinifa gi'ehina yanauba ya hu'ehinaya mone huto hu melimi'ehinamo ni'ibe. Lali amuya'amu kehelutogo limo ito fa'menena lolo hulenogo Hu'mau filise'naguti lele'mo ho tilata bomofihi ai amuya'amu kehelutogo minalune luto ya'ma nasana huto hu limi'ehinamo ni'ibe. ¹⁰ To ai'a ya'ma filise'namu lubuto bi'ehina ya hulago yanauba minoto aku'i haka ho molo letalube'mu hibe. Ya'ma hu letoba letoba huto ya'ma ka'a keheliya ito nohuto aitoga lifita'i molo'ohune. ¹¹ To lenali Hu'mamofitoga lilana yanauba bati nohigo Hu'mamofihi ai'a komopa'a lamana huto yabe luto nolu etenogo lito lubuto bilenogo bona'a asaga'magihi enabagaguti lali kumu Hu'mamofihi fokehi hete enegelo bite mi-

nalabe.

Polu Koliti bonatoga bilube'mu nohuto fato suhi lolo hu'ehina hapa'a

¹² Laliti'mu kehelutogo nesi'a tilata nohina. Ya'ma ya hu'ohuto'mu komopati lusiga noluto to lama'nakagu ya'ma metoga nohutogo komopatiuba nasana mone kumu li fitu falina'a meni'ibe. Lali Hu'mamofihi ka mekeheli'ahana bona'i enali enubulo ya suhi huto minoto mono ka kehelilata nehana bona'i lenali lenubulo bati huto minolata nohune. To lali metoga bona'magi kehelilata nehanalo amuya moloto bati huto mino'ohuta meni'ibe. Hu'mau lele'mago ai amuya'alo bati huto minolata nohune. ¹³⁻¹⁴ Nani kaga'ni faga faga hiti menolube. Kaga hapa lapa'a mone fala menokube. Fayahi koyoto lep-ilenogo'ni leka sete keheliya ilabe luto koyolata nohube, luto akeheli'ohube. To luga'a lenali mele'isi nani hapa'ni akeheli fe li'ahana suhi hite lenali aliha'a keheli fe lite su halabe luto nokehelube. Ya hilenogo lenali kumu nani kehelugo tilata nohina ya suhi hite lenali Sipi Bo Yesuhi ya'ma kana napa'alo nani kumu kehelinogo tilibe.

¹⁵ Kaga ya luto noluna ya'ma keheliya i'ohuto lili'na kana loe yupahi lenalitoga biluna nasanauba komopatinigu bati hilibe luto le'mo babahi hu'ohuna. ¹⁶ Buto bu lenogoloto Masetonia metoga buto minoloto aku'i i behe huto oto lenalitoga nehetinogo nele'mo kohe tete kapogu molo netenogo Yutia metoga bilufihe luto keheli'ohuna yabe. ¹⁷ To nani ma luto lugo keta mehuse huto fato'mofihi hu'ehinamo yabe lite

nelafihe, ya? To nani ya'ma bona'i Hu'mamofihi ka mekeheli'ahana enali tegi huto ya'ma lilube luto lu'ohuna kana'a nabaga'nitu moneko'i o'yo lilube to komopa'nigu o'e lilufihe luto lu'ohuna ya'ma futu'a lolo mehilifihe? ¹⁸ Hu'ma ai lamana'amofihi afo'afita nohigo nani kele kele pana'a nohunamofita henabe luto moneko kumu o'yo luto to o'e luto lilube? ¹⁹ Hu'mamofihi pana'a Yesu Kilisito ai hapa'a ya'ma nani hiti to Silasi to Timoti lali lu lepi'ohuta bo ai ya'ma kaga lu'ehina luga'a o'yo luto nohigo luga'a futu'a lolo huto o'e luto faga lilata menohibe. Asaga'i ya'ma lama'naka'a lu'ehinaloti legeya'ago ho бага ilata nohibe. ²⁰ Hu'mau lu limi'ehina ka'a fato fato'mofihi ya'ma ai'a kago legeya'a holata nohibe. Yana'mu ya'ma Hu'mamofihi fayaha'a mino бага ito nominabe, luto Yesu yabe luto lama'naka luto Hu'mamofihi fokehi lulata nohune. ²¹ Hu'mamofitinifu lenali hiti Kilisitotoga lele'mo malago minoba minoba hilitamo ni'ibe. To Hu'mamofitinifu ya'ma ai'a lili'nalo lele'mo eto hu'ehinamo ni'ibe. ²² To ai'a bona'a minalune luto komopatigu keya'a molo leto'ehinamo ni'ibe. Ai aliha'a lele'mo laga hina huto mino бага ilinamofihi babeyafa'a lolo huto ya'ma ai Sikalafu'a komopatigu molo letago mino'ehinamo ni'ibe.

²³ To naniya lenalitoga mebu'ohuna hapa'a ma huto ni'ibe. Nani Koliti metoga buto ka lepekito lenele'mo sibina hu lalube luto kehelugo keheli'ohuna keta nebesigo mebu'ohunamo ni'ibe. Kaga ya'ma komopa'nigu bu nogoloto nohina bo Hu'mau keheligo bati higo lu nolepube. ²⁴ To

lenali keheliya ise'natinimofihhi amuya melete nehabe, ya'ma keheli'ohutamamo ni'inaya lenalitoga buto nani kibina bo lolo hilube luto mone melu'ohube. Fa'mene lenalitoga komopatinigu enegelo bilibe luto lenele'mo bati huto foya'a lilata nohube.

2

¹ Nani ma luto keheli'ohuna. Keke'i lilana nasana li huto hu lepi lalugihe luto kehelugo keta nebesigo lenalitoga mebilube luto komopa'nitu lu laga hu'ohube. ² Nani'ni keke'i luse nasana lepilenogo'ni mone kiyi'agi komopa'nigu le'mo bati hi netalabe? Lenalitinisigo nehabe komopatinigu keheli sibina hinogo ya suhi mehilube'mu hube. ³ To lenalitini ana'ina lilata hi'ahana le'mo fe lilabe luto fayaha nasana koyapa'i koyoto lepi'ohunamo ni'ibe. Lenali ya hilenogo nani lenalitoga bugo komopa'nigu le'mo bati hi nete'ahana aku'i komopa'nigu laga mehilina nasana lolo hi nete lalabe luto ya'ma ya hu'ohunamo ni'ibe. Laliti'mu ya'ma luto nokehelube. Nani komopa'nigu negelo bise'na kehelutita komopatinigu lenegelo bise'na li huto hu lepilibe. ⁴ To komopa'nigu keheli sibina hu'ohube, to komopa'nigu hepuihhi lago lenali kumu yibi sipi huto fayahi ya'ma koyo lepi'ohuna to komopatinini le'mo sibina hilube luto ni'igopa komopa'nigu lenali kumu ya'ma amuya moloto nohube yamofihhi hapa'a lenelepilube luto ya'ma ana fayahi koyo'ohuna yabe.

Foipa foya lilata bomofihhi kolotanana'a li he'mi etalana ka'a

⁵ Bo mone kumu luto fayahi koyo'ohuna ai ya'ma komopatigu laga mehina nasana li'ehina ya'ma nanigo'i lolo mehu netabe. Lenalitoga luga'a hiti komopa'nigu laga mehinana li'ahanamo ni'ibe. Li nupa linogo'ni ya'ma botoga keta hu lalibe luto asaga bona'i hiti yamofihhi lolo hu leto'ehinamo ni'ibe luto melu'ohube. ⁶ lenali asaga'magita osahi emite ana'ina le'mo fe lite lolo hilana ya'ma anasilo su halube'mu hibe. ⁷ Yatai ya'ma boya komopa'agu sibina hinogo mono'i he'mi su ho lalibe lite foipana'a pa so etete le'mo bati hilo. ⁸ Ya hu'ehina'mu ya'ma lenemehi emite komopatinimofihhi hapa'a lepilabe luto lenegekesa lito lenoloka nohobe. ⁹ Nani ma luto le'mo bati hulata nasana'mu luto yata'a fayahi koyoto lepi'ohunamo ya'ma ka'ni kehelilafihe luto yamofihhi hapa'a huto hilibe luto fi taga hu lepoloto koyoto lepi'ohunamo ni'ibe. ¹⁰ Lenali bo mone'mofihhi foipana'a li pa so etelago nani ana huto li pa so etolata nohube. Ai'a foipana'a lu huto hu'ehina ya'ma li huto hu neto'ehina ni'igo ya'ma pa nosobe. Ya hu'ehina lenali kumu kehelito Kilisitohi bulo ya'ma ¹¹ Satau ai fi taga hu letoto lebe ligi lalibe luto foipana he'milata nohube. Satau ya'ma ana'ina lolo hu letalube luto kehelilata nohina'a akeheli su ho'ohune.

Polu Toloasi hepato nohuto ekesa loe lae hu'ehina ka'a

¹²⁻¹³ Nani Kilisitohi ka lamana'a lu yege halube luto Toloasi hepatoga nonehetugo Hu'mau ai'a kapo li hokolo hu netago keheliloto'ni bo mone

nalalu'nifu Taitasiu ai meago yabe luto sa sa huloto'ni negekesa loe lae higo ana hepato bona'magi nayahi epito he'mi epoloto Masetonia kapoga buto sa hilube luto bu'ohuna yabe.

Kilisitohi ka'a lu huto huse'a nohune

¹⁴ Akae. Hu'mamofihi legelo bi emilune. Hu'mau ai'a Kilisitotoga lele'mo hepilago ai foipana he'mi leto'ehina'mu fokehi hoto kanipo filata nohuto'a megesa'alo lele'mo leli'ali nohina yabe. Ya higo lali noto notoga buto ka'a lu noepinogo ana kagauba hetofa tu'a tili tele huto nobina suhi huto noto noto i futili huto nobibe. Ya'mu lali Hu'mamofihi keke'i lu etoto legelo bi emilune. ¹⁵ Lali Kilisitohi tu'a lamana'a legi huto nohutita Hu'mamofihi kuguhi koyo emilago bona'i enubuto bito noenele'mana bona'i hiti to yabalugu limilata nehana bona'i hiti ya'ma tu'a enoholata nohibe. ¹⁶ Foipanamofihi nasana lolo hi'ahana enali tu nebite fililata nehana nasanamofihi tuguma'i enahago fililata nehabe. To lubuto bi'ehina bona'a lali tu nebite mino-latanamofihi tu'a loholoto lele'mo mopo higo kosaba lemehiti lolo huto minolata nohune. Foya yamofihi asaga bona'i enali'ani amuya'aniloti bati mehu'ehigo aku'i laliti ya'ma lilune. ¹⁷ Lali bona'i luga'amagi hite melete nehana'a nehana ya suhi lolo hulata menohune. Bona'i luga'a asagatoga Hu'mamofihi ka'amu kehelilago ke-fahi li huto hu epilina nasana lolo hulago foya'a li etelata nehanaya lali ya'ma komopati lamana hinogo minaluta Hu'mamofihi bulo buto Kilisitotoga i hepiloto mono ka'a lulata nohune.

3

Lu mu tifise'namofihi ka'a kosaba'namofihi foya'a lilata nohune

¹ Lali ligiti li ho tilune luto ka'a yamofihi aku'i hapi fi'ohutamo ya'ma ni'ifihe? To bona'i luga'amagi enigi'ani li ho tilata nehana suhi huto lenalitoga fayahi melenogo bilibe luto lali hapatimofihi fayahi mone koyoto lenelepilupihe? To lenali ligiti li ho tite fayahi keyenogo lito buto fato bonatoga epilupihe? ² Ya suhi huto meni'ibe. Nani foya'nimofihi fayaha'a lenali ya'ma nehabe. To fayahi koyolata nasana ya'ma komopatigu fayahi koyolago bona'i asagatoga bu gelete leka sete kehelilatana ya'ma ni'ibe. ³ Lali lenalitoga foya lilago lenali Kilisitohi fayahi koyolatana'a lolo hilago ya suhi huto hapa'a huto huto ni'ibe. To fayahi koyolata nasana ya'ma nagamitu mekoyo'ehibe. Amuya moloto minoba minoba bo Hu'mamofihi Sikalafu'uba fayahi koyo'ehina ya'ma fa'mene lapelegusa efato meni'ibe. Komopatiniguya fayahi koyo malago ni'ibe.

⁴ Lali ligiti li ho tilune luto meni'ibe. Lali Kilisito kumu yabe luto Hu'mamofihi amuya'alo minoto ai gi'a li ho tiluta ni'ina'mu nani ya'ma nokoyobe. ⁵ Foyatimofihi legeya'a mone lal-itigati huto hulata nohibe luto ya hu tegi ka luto keheliloto kehelise'nati amuya moloto mone meminabe. Ana'ina lolo hutogo bati hulata nohina ya'ma Hu'mamofitogati yamofihi ni'ibe. ⁶ Hu'mau ai'a ya'ma lele'mo bati higo lu mu tifise'namofihi ka'a kosaba'namofihi foya'a

ya'ma lilata nohune. Lu laga hi'ahana ka fayahi keye'ahana ya'ma keheliya ise'namofihi foya ni'igopa Sikalafu'i li emilata foya'a ni'ibe. Lu laga hi'ahana ka fayahi keye'ahana yauba lemehati filise'na li huto hu limilata nohibe. To Sikalafu'uba minoba minoba huto lemehiti minolata nasana ya'ma li huto hu limilata nohibe.

⁷ To Moseu keya ka lu'ehina ka tafa komopati sibina husemofihi li huto huse nasana ya'ma lapelegusa efato fayahi koyo'ehina ya nasanauba ni'igopa Hu'mamofihi fana meha'a huto hu'ehinabe. To ana keya ka lu'ehina kamofihi fana meha'a ya'ma minoto su meho'ehina Mosehi gobisalo fana mehi yanauba sipi ni'igo Isilaeli bona'magi enali analo henetite bu okaba'a silifi'auba enubu hago okaba'a bu go bati mehi'ahanamo ni'ibe. ⁸ Mono ka tafa'amofihi fana meha'a ya suhi huto mino'ehinamo ni'inaya Sikalafu'uba mono ka kosaba'i yatai li huto hu limilata nohina yamofihi fana meha'a le'mo inomo tinogo sipi'a minalibe. ⁹ Komopati li sibina hulatomofihi lolo huse'na yamofihi lu mu tifise'namofihi ka fana meha'a ya'ma imo limito ni'ibe. To foipana meni'igo minolatana mone'a yamofihi foya'a fana meha'a ya'ma mone'a tito ni'ibe. ¹⁰ To tafa'a lu mu tifise kamofihi fana meha'a ya'ma fenene hu'ehibe. To lu mu tifise kaga kosaba'namofihi fana meha'a'uba napa'a huto be ligito minoba minoba hilana'mu yabe. ¹¹ Ana'ina minomo buto su halinamofihi fana meha'a ya'ma napa huka huto hu'ehinamo ni'ilinaya ana'ina mino lito buto mino foto'i molose'na yamofihi fana meha'a minomo tito

sipi'a mino'ehina.

¹² Lifita ilata nohuta nasana ya suhi huto ni'inaya mono ka keta mehuse huto lu aku toto lu yege hoto epilata nohune. ¹³ Ya nohuto Mosehi suhi huto menohune. Ai Isilaeli bona'magi ya'ma fana meha'a besa besa loto mino'ehina yamofihisu halube'mu nohigo ete bu ge lalabe luto golaga bagalo gu'motu ifi to etago minolata hu'ehina. To lali Hu'mamofihiku kosaba ka molo'ehinamofihifana talina'amu fala mekiluta nohune. ¹⁴ To enali komopa'ani fi hekini lago mineme bite nehago Hu'ma lu mu tifise'namofihiku kaga tafa'a yauba aku'i ifi tago enali kaga leka sete keheli bati mehi'ahanamo ni'ibe. To ifi tete sa gi'ahana ya'ma fa'mene mone gulu mefalina'mu yabe. Kilisito moneko'uba gulu foto li he'milata bo nohinagihe. ¹⁵ Isilaeli bona'i enali yatai kana ya'ma Mosehi fayapofihiku ka'a leka selata nehite kehelise'na'ani ifi tago menekehelibe. ¹⁶ To komopa'ani li gelehe hite Sipi Bomofitoga minenogo ai ifi tete sa gi'ahana ya'ma gulu fo epalalina'mu yabe. ¹⁷ To Sipi Bo yabe luto noluna ya'ma Sikalafu'mofi kumu nolube. To Sipi Bomofihiku Sikalafu'uba minolata nohinaga ana'ina moneuba naga'i letalina'a meni'ibe. ¹⁸ Lali ya'ma logobisati aitoga ifi toto sa megiehinogoku Sipi Bomofihiku fana meha'a gapo gapo'i legitanagu bu galata suhi huto Sipi Bomofihiku fana meha'a bu goto nohutogoku ai fana meha'auba fi fana to letoto lele'mo gelehe higo Sipi Bomofihiku suhi lolo huto nohuta yabe. Ya'ma Sipi Bomofihiku Meha'a ai ya hu letalata nohibe.

4

Lugufa'a ya'ma somo kele'a ya suhi huto ni'ibe

¹ Hu'mau ai keke'i luse'namu foya'a yamofihi lu leto'ehinamo ya'ma to komopatigu keta mehina'mu kosele'i kasele'i mehone. ² Ya nohutoti foipana amuya'a hiti huto hu lalibe luto suguna huto sibi hapa'a lilata nasana lemegesa hu emiloto mone fagamofihi gupisalo minoto Hu'mamofihi ka'a li sibina hulata ya'ma ya suhi menohune. Lali Hu'mamofihi bulo ai'a ka'a lu aku toto ma'naka luto lu huto huto lu noleputogo bona'i asaga'magi lali hapati keheligo fu luto ni'ibe. ³ To ka lamana'a lu yege nohota sapuya'a lutita ya'ma enali yabalugu limilata nehana enalitogago noluna ya hulata notine. ⁴ Enali ya'ma ana metogati gihiti bo moneuba gi'a Satau, ai komopa'ani fi hekini lago Kilisitotoga keheli meemise neminabe. To ai komopa'ani fi hekini lago enali ka lamana'amofihi fana meha'auga komopa'anigu limilenogo Kilisito Hu'mamofihi babeyafalo nominana bomofihi fana meha'a bu go fe lite bu menegabe. ⁵ Lali mono ka nokehelito laliti'mu lu lepiluta'a mehune. Yesu Kilisito ai lali'i Sipi Boti to lali Yesu kumu yabe luto lenali koko panatini lolo huto minoto minalune luto lu lepilata nohune. ⁶ Hu'mau ai koyapa'i metepuhi ni'inagu fi besa lobo luto ligo go'i lu besa lo'ehina. To ai'asigo ya'ma lulago komopatigu ai'a kamofihi fana meha'auga mino kikipa hago Kilisitoi gobisalo Hu'mamofihi silikeha fayaha'a huto hu lamana nohigo bu golata nohune.

⁷ To lali ai fana meha'a komopatigu li'ohuta bona'magita fa'mene bona'i lugufa lapa mebi'ehina bona'i nohune. Ana'ina mone hetofa hatofanamofihi mina'a ti'ehina'a sa megise bati mehina kapogu malalina suhi huto fana meha'a ya'ma komopatigu limi'ehina yabe. Henabe? Ai kagamofihi amuya'a lalitoga meni'igo ai Hu'mamofitoga ni'ina yamofihi hapa'a huto hilube luto yabe. ⁸ To laliya keke'i luse'namofihi gupisalo nohutogo yanauba lele'mo tili tele hilina'a meni'ibe. To legekese loe kehelito negi no'ohuta yamofihi kehelutogo sibi mehu'ehibe. ⁹ Fatehati lolo nehanamagi babu lite kalana'i nemeletago Hu'mau afotifu menohemi letana yabe. Kalana'i mele letete ya nehanogo lagabu'i gilago sibigopa filito fenene mehune. ¹⁰ Ana suhi huto Yesu minoto lito hu'ehinamofihi komopa'a ana huto lugufaga huto hilibe luto lugufagati Yesuhi he nefiligo mino'ehina babeyafa ya'ma lito humofa'na hulata nohune. ¹¹ To lali lubu hiti nohutogo kana'mu kana'mu bona'magi enali Yesu kumu lite lali ete neheti neheti hite lele'mo sibina sabana hite fililatanagu lele'mo melelata nehana yamofihi Yesu minoba minoba amuya'amofihi ya'ma lali fililuta lugufaga huto hilibe luto ya suhi huto huto hu limilata nohibe. ¹² Ya hulago lalitoga fililatanauba foya'a lilata nohibe, to lenalitoga ule'ale huto nominana nasanauba foya'a lilata nohibe.

¹³ Mono bukugu fayahi ka mone ma lite keye'ahanamo ni'ibe: *Nani aitoga nemehi emilata nohuto'ni ka lulata nohube.* Ya lite keye'ahago lali ana legegeto aitoga keheli amuya mololata

nohutoti ka'a lulata nohune. ¹⁴ Ya nohutoti ma luto kehelilata nohune. Hu'mau Sipi Bo Yesuhi fili'ehinagati le'mo ho ti'ehina ai suhi huto lali hiti ana huto lele'mo ho tiloto lenali hiti Yesu ai nohinalo lele'mo malalube'mu hibe. ¹⁵ Lali asaga nasana ya'ma lenali kumu yabe luto lolo huto moloto hulata nohune. Hu'mau lehe'mose'namofihi nasana i tili huto binogo bona'i asaga'magi kehelilete Hu'mamofihi foke ka lite enegelo bi emite Hu'mamofihi fana meha'auba bu бага o бага ito minalibe.

Lali keheli ule'ale huse'nagu nominone

¹⁶ Lali ya hu'ehina'mu yabe luto kosele'i kasele'i mehone. Lugufati lagabu'i gilata nohinaya kana'amu kana'amu komopatigu lele'mo amuya hulata to kosaba'i asaga yupahi limilata nohibe. ¹⁷ Metoga kalana'i mele letalana nesi'a yamofihi su halina yanauba sekele mamu'amofihi laga hina'a su mehose minoba minoba hilina'a li huto hu limilibe. Ana sekele mamu'a limilina'a yanauba lali kumu kalana'i nemalana li'ohutana be ligilina'mu yabe. ¹⁸ To ya huto ni'igo lali ana'ina keta'a hiti li limilata nehana yanauba ni'igopa ana'ina suguna nasanauba huto hu limilibe luto ana kegi'a komopatigu bu goloto minolata nohune. Ya'mana metoga ni'ina lubutu bu golata nohuta nasana yauba fa'menena lolo hilina'mu yabe. Ya'ma lubutu bu menogotanauba amuya moloto mino foto'i moloto minoba minoba huto minalina'mu yabe.

5

¹ Lali ma luto kehelilata nohune. Ya'ma me lugufamo fulupa ilina nohi legita ni'ina to tele bilenogo Hu'mau kokulumagu minoba minoba nohi mone li huto huto molo leto'ehina yamofihī bona'magi enayatu megī'ahana fa'mene Hu'mau ai amuya moloto minalina nohi hepa'a gi'ehinamo ni'ibe. ² To lali ya'ma ya hu'ehina'mu kokulumagu nohi li huto huto lelepilibe luto laga'a keheli'ohuto amuya nomolo fa'mene lugufamo hiti minolata nohuta'mu yabe luto kiligi ito minolata nohune. ³ Lali lemehati yupa'i mino lalibe luto yamofihī kokulumagu kosaba lugufati nohi suhi huto lito li hepinogoti bati hilibe. ⁴ Lali ma metoga nonugu nohuto yanamofihī keke'i luse'na keta keta nolebesigo kiligi ito nohune. Lali ya'ma me lugufati, nohi tafa'a legi huto ni'inana ya'ma mone'na hetī he'milune luto menokehelune. Tafa'a gukete fa'mene ni'inogo kosaba gukete lito li hepito minalune ago kehelilata nohune. Ya nohuto filise'namofihī nasana lolo hu'ohuta ya'ma amuya moloto minoba minoba hilutanauba mikili halibe luto lulata nohune. ⁵ Ananamofihī lamana'a ya'ma huto hu limilibe luto le'mo babahi hu leto'ehina ya'ma Hu'ma ai'asigo nohibe. Ai ya huto lele'mo hetofa hilina nasanamofihī babeyafa'a ya'ma ai Hu'mamofihī Sikalafu'iyā molo leto'ehibe.

⁶ Lali yamofī kumu keheli eminogo komopati le'mo hetofa hu letelenogo koli mehuse minalune. Ya nohutoti ya suhi huto yamofihī kehelilune. Me lugufa hiti minolata nohuta

kana'a ya'ma Sipi Bomo sa huloto kame hepato nominone. ⁷ Yatai kana ya'ma komopaitu Hu'mamofihi ka'amo'mu kehelutogo amuya moloto nominana ya huto ni'ibe. Legeya'a ya'ma mele'isi bu mego'ohune. ⁸ Ya nohutoti sibi komopati le'mo hetofa huto nohinogoti lugufatu kame hepato nominotamofihi ya'ma he'mito koto hepatoga Sipi Bo hiti minolata'a yamofihi laga'a kehelilata nohune. ⁹ Minolatana yamofihi ya'ma metoga kame lugufa hiti minolata nohuta'afi to ifoga koto hepatoga minaluta'afi ya'ma Sipi Bouba bu legenogo bati hilibe luto fana hoto minoto lito hulata nohune. ¹⁰ Yamofi kumu ya'ma luto ma keheli'ohune. Mega lugufa hiti nohuto ana'ina lito moloto hu'ohuta bati huto ni'ifi to sibina huto ni'ibe yamofihi mone kegi'a ai eto eto huto kaga loko huto pa sose'na limilibe luto minoto lali asagatoga Kilisitohi ka foya kefa hisalo ho tiloto kululu tito nehetilune.

Hu'mau lele'mo bati hulenogo ai hiti hepito minalutamofihi ka'a

¹¹ Sipi Bomo lelesa nolinogo nohuta ni'ibe. Yamofihi keheli'ohutoti bona'magihi enegekesa lito ka lamana'a keheli emilo lu epilata nohune. Hu'mau ai hapati asaga'i bu golata nohibe. To lenali ana suhi hite hapa'ni ya'ma komopatinitu kehelilata nehafihe luto nokehelube. ¹² Lali ya luto linogoti keheli'ehinogo lali ya'ma ligiti le'mo ho tilune luto lu noleputa'a meni'ibe. Lenali fa'mene lali kumu keheli bati hinogo netinogo lenali bona'i luga'amagihi komopa'ani topa mehanogo minete enugufamofihi nasana'muko kehelite enigi'ani li ho tite minelata

nehana'a yamofihhi nani hapa'ni lu epinogo keheli bati hilabe luto nolune. ¹³ Lali kumu negi bona'i yabe lite li'ahanamo ni'ifihe? Ya'ma Hu'mamofihhi foya'amu yabe luto ni'ibe nohune. To legekesea yigise'na bati huto ni'ibe lite li'ahanamo ni'ifihe? Yamofihhi lenali kumu ni'ibe nohune. ¹⁴ Ya hu'ehina'mu Kilisitou ai meha'a limilata nohinauba lele'mo hetofa higo lalitigo lugufati lelito tiluta'a meni'ibe. Lali ya'ma luto keheli emilata nohune. Ai bo moneuba lali bona'i asaga kumu yabe luto fili'ehinamo ni'inagihe. To lali asaga'i ana suhi huto tafa hapatimo'mu fili'ohuta'a ya'ma keheli'ohune. ¹⁵ To bona'i asaga kumu yabe luto fili'ehinamofihhi ya hu'ehina'mu lubu hiti nohuto yamofihhi lalitisigo minoto lito mehuse ai kumu luto minoto lito hilune.

¹⁶ Yamofihhi lali melugu bona'magi kehelise'na mege'i mololoto hapa hapa'ani lu su meho epalalune'mu hune. To lali koyapa'i ya huto Kilisitohi ana huto gufa'amofihhi hapa'a bu go'ohuta, ana babeyafalo yata'isi ya'ma aku'i mone bu megone. ¹⁷ Ya hu'ehina'mu bona'i moneuba Kilisitotoga hepiloto molo emi'ehilina ai yuhufana lolo nohilibe. Tafa hapa'a su ho etolago kosaba hapa'a ahuto hu'ehilina yabe. ¹⁸ Ana nasanamofihhi legeya'a ya'ma Hu'mamofihhi nasanago ni'ibe. Lali koyapa'i ai fatehe bona'a mino'ohutaya ai'a ya'ma Kilisito kumu luto lele'mo fulu hulago ai'a bona'a nominone. To ya huto lali bona'i luga'a ya'ma ana huto enele'mo fulu hilina ka'a lu epilabe luto lu limi'ehinamo ni'ibe. ¹⁹ Lu limi'ehina'mu

Hu'mau ai'a Kilisitohi ho lifigo oto minoto metoga bona'i asaga'i hiti ai'a hiti enele'mo ketipa ilube'mu huto mino'ehibe. Ya huloto foipana'ani li he'mi epololoto aku'i leka so su meho'ehina yana'mu ka foya melilina'mu yabe. To lele'mo ketipa iloto kaga'a ya'ma folagahatigu molo leto'ehinamo ni'ibe.

²⁰ Ya hu'ehina'mu lali Kilisitohi ka'a leli'ali bona'i Hu'mamofihi ka lamana'a lu lepilata nohuta keheliloto lenegekesa lito ya'ma Hu'mau lu lepilata nohina suhi huto nohune. Kilisito kumu Hu'mau lenele'mo fulu hinogo aitoga bite hepilo.

²¹ Kilisito ai foipana'a meni'ina bo ya'ma Hu'mau lali kumu luto lali foipanati ai gupisa'alo molo eto'ehina. Hena'mube? Ya'ma lali Kilisito hiti i hepiloto Hu'mamofihi bulo fotogo huto minalune luto yamofihi lolo hu'ehina.

6

¹ Hu'mamofihi le'mo bati nehana bona'i lali lenegekesa lito ma luto lu lepilata nohune. Hu'mamofihi lehe'mose'na'a molo lepalalina buto fa'menena lolo mehino. ² Hu'mau lu'ehina ka'a ya'ma ma huto ni'igo kehelilo:

Nani lenehe'mose kapo
 hokolo hu'ohuna kanagu
 lenali ka keheli'ohunamo ni'ibe.
 To lenubuto bise kanalo
 lenele'mo bati hu'ohunamo ni'ibe.
 Ya lu'ehibe.

Kehelilo. Kana lamana'a yata'isigo ni'ibe, lubuto bise kana ya'ma ana huto yatai ya'ma ni'ibe.

³ Lali ana huto bona'magitoga foya lilata nohuta'mu kosele ka li lalabe luto yamofihi mono

kaga behelefe limi lalabe luto ya mehu'ohune. ⁴ Lali Hu'mamofihi foyalo bo'a nohutagihe yamofihi hapa'a li huto huto ma luto molo lito bulata nohune. Keke'i luse'namofihi gupisa'alo nohutoti to ufeha'a hiti nasanamofihi gupisalo minoto to i'i o'enamofihi gupilo mino'ohuta yatai ketipanamofihi komopa'agu nominone. ⁵ Segi osatu ite i kehe li keheli nehago naga nonugu mino'ohuta kalana'i melete lehalune'mu nehago minolata hu'ohutamo ni'ibe. Keke'i luse foya lito nohuto, lubu'i mekose ho tiloto nohuto nose'nati menose minomo buto nohutogo Hu'mamofihi foyalo bo'a nohutamofihi hapa'a ya'ma huto huto hulata nohibe. ⁶ Ya huto nominotaya komopati besa lago nohuto kehelise'na minoto komopati fulu higo minoto lalalutigihhi noenehe'motogo Sikalafu'i hiti minoto komopati bati huto epilata nohune. ⁷ Lusiga luto ka legeya'a noluto Hu'mamofihi amuya lito minolata nohune. Lamana'a ni'igo nominoto'a nohutogo yanamofihi gimi mage'a helegu'a lolo huto lito nominone. ⁸ Ligitu le'mo ho tise'namu to lubuya huse'namofihi folagaha'agu minolata nohune. To lofokehi lilatana to libe pigi bibe hilata nehana yamofihi folaganugu nohutogo Hu'mamofihi foyalo bo'a nohutamofihi hapa'a ya huto huto hulata nohibe. Fagalo bo yabe lite neli letago faga meluse minolata nohune. ⁹ Hapati'mu sa sa nehanaya Hu'mau hapati keheli su ho'ehinabe. To fililatanalo lebato'isi ni'igo fililune'mu nohutaya fa'mene lubu hiti minolata nohune. To lahago filito bu'ohutamagita fa'menena lolo menohune. ¹⁰ To

keke'i luse'namofihhi gupisalo nohuto legelo biba biba huto nominone. Salafa'amofita sibigopa bona'i asagatoga mono'mofihhi fe'noha'a hiti enele'mo lolo hulata nohune. Lumuhi menina'a nohutogo komopatimofihhi fe'noha'a bai toto ni'igo nominone.

¹¹ Oho, Koliti bona'ise. Komopa'ni ya'ma lenalitoga babu luto ni'ibe. To labaguti lusiga luto lu nolepune. ¹² Laliti yamofihhi komopati amuya moloto lenele'mo hetofa hulata nohune. Lenali lenemehi limilata nehana yamofihhi nesi'asi ni'ibe. ¹³ Lenali kumu kehelugo pa'ni pana'ni lolo nehago kaga'ni ya'ma lu nolepube. Mone kegi'a beleha'aga pa sete ana hite lenemeha'a nanitoga melenogo mineno.

Hu'mamofihhi mono noha'a nohune

¹⁴ Hu'mamofihhi ka mekehelise bona'magitoga bite mino hepите koguna lolo mehilo. Lamana'a hiti to laga mehinana hiti etali hena hite i hepите menala'ibe? Ya'ma i mehepila'ina'mu yabe. To fana mehena hiti metepuna hiti moneko kumu minala'ifiye? O'e, ya huto meni'ibe. ¹⁵ To Kilisitohi ai kala bo'a Sata hiti etali hena hite komopa'atiti hena hite le'mo hepila'ibe? Ya hila'ina meni'ibe. To Hu'mamofihhi ka kehelito nominota bona'a lali hiti to ai ka'a menekehelina bona'i enali hiti hena huto koguna huto minalune? Ya huto meni'ibe. ¹⁶ To Hu'mau hiti lugefa nasana hiti moneko nonugu minala'ifiye? Ya huto meni'ibe. Nekehelifihe? Hu'ma amuya moloto minoba minoba bomofihhi noha'a lali ya'ma nohune. Ya hu'ehina'mu Hu'mau ma luto lu'ehinamo ni'ibe:

Nani bona'nimagihi komopa'anigu
 minoto lito minoloto'ni
 enali folagaha'anigu humofa'na hilube.
 To nani enali sipi bo'ani lolo huto
 minalube.
 To enali nani yagapana'ni lolo hite
 minalabe.

¹⁷ Yamu'i Sipi Bo ai ma luto lu'ehinamo ni'ibe:
 Nanitoga mekehelise neminana'a
 he'mi epelete foto'i minalo.
 To nani lu laga hu'ehinamofihi
 bati mehina nasanalolo
 ya'ma li mekehelilo.
 Ya hilenogo nani'ni kaba hu lepoloto
 lenele'mo hetofa hilube'mu hube.
¹⁸ Ya huloto'ni afotinifita minalube,
 to lenali ya'ma pa'ni pana'ni lolo hite
 minalabe.
 Ya'ma Hu'ma amuya bouba
 huse mehuse suhi huto
 ai'a kaga'a ya luto lu'ehinamo ni'ibe.

7

¹ Nemehi lepi'ohuna nalalu'nigitabe. Hu'mau
 ya'ma ka lali kumu lu molo'ehina yabe. Ya'mu
 lali komopati to lugufati le'mo sibina hulata
 nasana asaga'i li he'milototi komopati gulu gulu
 linogo Hu'mamofitoga koli'a hiti minalune.

Polu komopa'ni li gelehe hana'mu gelo bi'ehina

² Lenali komopatini lalitoga malalo. Lali
 lenalitoga li sibina mehu lepolo'ohune. To
 bo mone'i le'mo sibina mehu etone. To leni-
 pagu fito ana'inatini mone li sibina mehu'ohune.

³ Nani ka ya'ma lenifisa ilube luto lu melepolo'ohube. Nani koyapa'i lu lepi'ohuna ka mone aku'i yatai lu lepilube. Lali lenali hiti moneka minoto lito fililuta ni'ifi fa'mene minaluta ni'ifi ana suhi huto mino lito buto minalune. Komopa'ni lenalitoga mino'ehinamo minalube'mu hibe luto alu lepi'ohunamo ni'ibe.

⁴ Lenali Hu'mamofitoga ule'ale hite neminana komopa'ni tu keheli'ohuto lenofokehi nolube. Lenali komopa'ni le'mo fulu nehago keke'i luse'namofihi gupisalo nominoto'ni bati huto minoto negelo'ni sipi nobube.

⁵ Masetonia kapogu oto neheti'ohuta mone'a labasu mebune. Ya nohigo kalana'i melete lugufamofihi luba'a hilata to komopatimofihi lelesa luse'na yanauba luga luga huto huloto lele'mo loe lae huto mino'ohutamo ni'ibe. ⁶ Ya huto nohutogo megusa yagapana'magihi komopa'ani le'mo bati hulata bo Hu'mau ai ya'ma Taitasi le'mo gelehe hilago oto le'mo amuya molo leto'ehina. ⁷ Ya huloto i gelehe huto o'ehinauba ya'ma anasi lele'mo bati hu'ehinamo meni'ibe. Lenali aimo le'mo bati hi'ahana ka'a ya'ma lelito ago kehelilototi komopati ketipa igo nohune. To nani'i bu nagalune lite kehelite minelata hi'ahana to foipa nasana huto hu'ehina'mu leniginaga figo mineme bite neminana to nani kumu yabe lite fi hetofa hi netete amuya melelata nehana'a ya'ma ka'ni lu nimilago yata'isi komopa'nigu keheli bati huto kehelugo tigo nohube.

⁸ Nani koyapa'i fayahi mone koyo lepito leka sete kehelite komopatini keta hu'ehina yana'mu yatai komopa'nigu kehelugo keta mehibe. Fayahi

luto koyo'ohuna kanamofihia ya'ma kana'a hupamone'isi komopatinigu keheli sibina nehago keheliloto'ni lama'naka komopa'ni keheli sibina hu'ohunamo ni'ibe. ⁹ To yatai ya'ma komopa'ni bati nohigo nolube. Komopatini sibina hu'ehina ya'ma yamofi kumu lenipagu keta hulatanamofihia komopatini i gelehe hana'mu luto nipagu lama'naka keheli bati nohube. Lenali leniginaga fi'ehina ya'ma Hu'mau keheligo lamana nasana lolo hulago keheli'ehinamo ni'ibe. Ya higo nani kaga'ni lenele'mo sibina mehu'ehibe. ¹⁰ Hu'mamofihia kamu'i liginaga filata nohinanamofihia le'mo gelehe hulata nasana li huto hinogo Hu'mau lubuto binogo minalune. Yamofihia liginaga fise nasana yamofihia'a li huto hilina aliha'a ya nasana'mu kehelinogo mone sibina mehilube'mu hibe. To mono'i mekehelise bona'i ginaga fise'na yauba negi nagi nasana li huto nohigo filite bilata nehabe. ¹¹ Bu galo. Ginaga fise'na ya'ma lapa mebi'ehibe. Yamofihia lenalitoga legeya'a nesi'a huto mehu'ehibe. Legeya'a sipi'a ahuto hu'ehibe. Hu'mamofihia kagalugu lenele'mo babahi huse'na to hapatini bati huto le'mo huto huse'na to foipa nasana fitu fose he'milata huse'na sipi'a to Hu'mamofihia ita bise'na lenelesa luse'na to nani kumu kehelिया ite amuya molose'na, to foipanamofihia mone kegi'a epilata'na ya'ma nasana ya hina'a li huto hu'ehina ya'ma lenalitoga nona'a huto hulago lenali foipana memino'ehinamofihia hapa'a huto nohibe.

¹² Ya hu'ehina'mu koyapa'i fayaha nasana ma

luto koyo lepi'ohuna yamofihī foipana'a lilata bomofihī ai kumu luto meni'ibe. To foipa nasana lolo huto molo eto'ehina bomofihī ai kumu hiti luto meni'ibe. Kaga'a lu lepugo Hu'mamofihī bulo lenali lalitoga malalanamofihī hapa'a huto hilibe luto yamofi kumu koyoto lepi'ohunamo ni'ibe. ¹³ To lenali ana hilete komopati le'mo kefa i'ahanamo ni'ibe.

To komopatigo le'mo hetofa hi'ahana yamofi kumu luto meni'ibe. Lenali Taitasihi komopa'a le'mo fulu hago ai komopa'agu gelo bito nohigo anamofihī ka'a ya'ma kehelito laga'a nominone. ¹⁴ Nani koyapa'i lenele'mo hofa toto lenali kumu nofokeha kaga'ni ya'ma Taitasihi lu emi'ohunamo ni'ibe. To lenali kumu ka lu emi'ohuna yamofihī legeya'a ya'ma huto hu su ho'ehinamo ni'ibe. Nani ka'ni ya'ma faga hiti mone lu melepi'ohunamo ni'ibe. Ana huto lenigitini le'mo ho tito Taitasihi lu emi'ohunamofihī ya'ma legeya'a alolo hu'ehinamo ni'ibe. ¹⁵ Taitasiu ai lenalitoga bulago koli'a hiti keheli emite to keke'i li etete lenipagu melete be tigilete he'me'ahana to ka'a keheli emi'ahana yana'mu kehelito meha'a lenalitoga molo'ehina ya'ma napa ho lito bulata nohibe. ¹⁶ Nani lenali kumu keheluna ana'inatini fotogo hutogo ni'igo nugufa'ni sibina mehinogo bati huto minalube'mu hube. Ya'ma komopa'nigu bati nohigo nokehelito lu nolepube.

8

Mono kumu lite efahi li nupa hılanamofihī ka'a

¹ Nalalu'nigita, Masetonia hepatoga agoya hi emise bonatoga Hu'mamofihi he'mose'nauba lamana'a lu huto hu'ehina yamofihi lu lepilube. ² Enali eniginaga fise gofana yamofihi komopa'agu minete salafa'a mine'ahanauba fa'menena lolo hinogo komopa'anigu sabiyana sipi huto lolo higo efahi li nupa hi'ahanamofihi nesi'a meni'ibe. ³ Nani enali hapa hapa'ani keheli bati huto keheli'ohuto nolube. Enali'ani enegekesa kehelite babahi hite enali efaha'ani epite amuya'anilo molo legege hite lagaso'a mone'i tite mine'ahana. ⁴ Nani enegekesa lito ya mehu'ohugo enali'ani kehelite logo'na hete Yutia kapogu Hu'mamofihi bona'amagihi komopa'ani bati hinogo kehelilana nasana li huto hite enele'mo bati hilana kefahi epilane lite loka heba heba hite li'ahana. ⁵ Ya nehite ana'ina nesi'a lolo hilune'mu nelafihe, luto nokehelugo ya hi'ahana yabe. Yata'a ya'ma Sipi Bomofitoga komopa'ani keheli emilete Hu'mau lilina malalina'a hilune lite lilete lalitoga hiti komopa'ani limilete mine'ahana. ⁶ Enali ya suhi hilago Taitasiu ya'ma lenali komopatini keheli bati hilana foya hapi fi'ehina ya'ma li su hoto lilibe luto yamofihi lu eto'ohuta yabe. ⁷ To keheli ule'ale hise'natini to Hu'mamofihi ka lu yege hose'natini to mono'i hapa'a keheli fe lite kehelise'natini to mono'mofihi foya'amu amuya molose'natini to lenemehatini epite lehe'mose'natini limilata nohina ya nasanamofihi legeya'a babu luto huto hu'ehina'mu yabe luto komopatigu keheli bati huse foya lilete kefahi li nupa hilana'mu ana hite keta mehuse hilabe luto nolube.

⁸ Nani lenogo'na bito melu'ohube. Mono ka nekehelina bona'magihi luga'aga ana foya'mu babahi hi'ahabe. Yamofihi lu lepinogo'ni lenali enehe'mose'na legege hite ya'ma huto ni'inamofihi hapa'a huto hilibe luto nolube. ⁹ Lenali Sipi Boti Yesu Kilisitohi lehe'mose'namofihi akehelilata nehanamo ni'ibe. Ai sekele mamu'amofihi afo'afu lenali kumu yabe luto muhi meni'ina bo lolo hu'ehina yamofihi lenali anatu mono'mofihi yogo fe'noho suhi hilabe luto ya suhi hu'ehinagi nani ya'ma lu nolopugo lenali giyaka lite ana hite bilabe.

¹⁰ To kaga mone ma luto keheli'ohuna lu lepinogo'ni keheliya ilenogo lamana'a huto hilibe. Lenali ya'ma tafa foya kanagu hapi fi'ahana ya'ma yatai li su halanamofihi bati hilube'mu hibe. Lenalitini yamofihi mele'isi kefahi li nupa hilune lite lilete keta mehuse hapi fi'ahanamo ni'ibe. ¹¹ Ya hu'ehina'mu molo emite lelite nebite keta mehuse hite hapi mafi'ahanamofihi suhi hite keta mehuse hite li su halana ananamofihi legeya'a ya'ma nasana mele'ehilana legege'alo li huto hilabe. ¹² Komopatinigu keheli bati hite kefa malalana ya'ma Hu'mau kehelinogo bati hilube'mu hibe. Lali memolo'ehiluta leg-egeto ni'igopa ana'ina molo'ohuta babeyafalo melenogoti Hu'mau bu gago bati hulata nohibe.

¹³ Enali luga'amagi lamana hite minenogo lenali sibina hite minalabe luto efahi li nupa hite epilo luto nolune meni'ibe. ¹⁴ Lenali yogo fe'nohi yatai kanagu enali salafa'a enoho li-filenogo ana'ina moneko legegetoko huto hilibe lu'ohunamo ni'ibe. To minoto kana mone yu-

pahifi enali'ani yogo fe'nohuba lenalitoga kau'na kanagu ho lifinogo ya'ma moneko legegetoko mine melete minalabe. ¹⁵ Guna melete epiba epiba hilanamofihi ya'ma mono ka bukugu kaga'a ma huto ni'inamo ni'ibe:

Enali nose'na babu lite
li nupa hi'ahanamagihi enumu higo
mone he'mi'ahana'a meni'ibe.
To nesi'asi li nupa hi'ahana'amagi
mone kau'namu mefili'ahanamo ni'ibe.

¹⁶ Ya'ma Taitasiu lenali kumu luto lenehe'moto fifa ilata nohuna ana legegeto aitoga huto higo Hu'mamofihi fokehi holata nohune. ¹⁷ Lali lu emutogo keheli'ehibe luto liluta'a meni'ibe. Ai'a komopa'auba bati hinogo foya lenalitoga bilube'mu hibe. ¹⁸ Taitasi hiti to lalalutifu mone hiti etoho lufuna yabe. Ana bouba ka lamana'a lu yege holata nohinogo Hu'mamofihi bona'i asaga'i kehelite gi'a liyafa nehana yabe. Ai hiti Taitasi hiti etoho lufune. ¹⁹ Hu'mamofihi bona'a enali ana bomofi kumu komopa'anigu keheli bati hilana kefahi lelito buto enele'mo bati hinogo moneka bilabe lite le'mo mele'ahana. Ana foya ya'ma Sipi Bomofihi fana meha'a le'mo sipi hilibe luto to komopati babahi higo enehe'malube'mu nohune luto foya lilata nohuta yamofihi hapa'a huto hilibe luto ya'ma komopati epise foya lilata nohune.

²⁰ Yamofihi laga mehina ka mone huto hu lalibe luto babu efahi ya'ma legeso hite kaba hila'ibe luto etoho lufugo neba'ibe. ²¹ Lali nasana lolo hutogo Sipi Bouba ai'asigo kehelinogo bati hilibe luto ni'igopa bona'magita ana hite kehelilenogo fotogo hilibe luto lilata nohune.

²² Lali ya'ma etali hiti lalalutifu mone'i hiti enoho lufutogo foiya nebabe. Ana bo ya'ma babu yupahi fi taga hu etoto bu go'ohuna amuya nasanamofihi hapa'a huto hu'ehibe. Yatai ya'ma lenali kumu keheligo ule'ale nohuto amuya babu luto nomalabe. ²³ Taitasihi hapa'amu kehelilune lite nelinogomo lenali kumu yabe luto ai hiti nani hiti foya lilata nohu'ina botini loemo ya'ma nohu'ibe. To Taitasigi hiti moneka bila'ina bole'i lalalutigihhi hapa'atiti kehelilune lite nelinogomo etali Hu'mamofihi ka nekehelina bona'atitimagi etoho lifigo foiya neba'ibe. To etali Kilisitohi fana meha'a le'mo saga hilata neha'ina bo-male'i neha'ibe. ²⁴ Lali lenali'i lenele'mo napa huto noluna yamofihi lamana'a huto hilibe lite lenali ana bona'i lenemehi epinogo Hu'mamofihi bona'magihhi li gehesa'alo li gehesa'alo lenali keheliya ilabe.

9

Yutia hepatoga mono bona'magi kumu efahi li nupa hi'ahanamofihi ka'a

¹ Yutia kapogu Hu'mamofihi bona'a enehe'mete efahi epilanamofihi ka'a akeheli'ahabe. Yamofihi henabe luto aku'i koyo lepilube? ² Ana foya'mu komopatini topa nohago keheliloto lenigitini li ho tito lenali hapatini'mu Masetonia bonatoga ma luto lu epi'ohube: Hu'mamofihi agoya hu emise bona'i Akaiya hepatoga nehanamagi tafa kufugu mele'isi le'mo bati hilete kefahi huto hulata nohina kapo'a li huto hi'ahanamofihi ka'a ya'ma Masetonia

bona'i lu noepugo bona'i luga'amagi enali amuya melete katini kehelilete ana foya'mu enipagu keta mehuse hu'ehina. ³ Nani ana foya'mu lenigitini li ho tito lu lepi'ohuna kagauba buto fa'mene lo lalibe luto lu'ohunalo ya'ma anamoloko melete keta mehuse hilabe luto nigibo nagabo ya'ma enoho lufugo nebabe. ⁴ Nani'ni aliha'a nohunamofihi Masetonia bona'i hiti buto lenali kefahi li nupa huse'namu ligitagahi nehago lenele'mo bati huto lu lepi'ohuna ka'ni limi lalibe luto nani hiti to lenali hiti lubuyati hu lalibe luto yabe. ⁵ Yamofihi ya'ma nani'ni nokehelugo bati higo nalalu'nigita ya'ma enogo'na hoto enoho lufugo kohe tete lenalitoga foiya nebabe. Bi nehetinogo lenali kefahi epilune lite ema afetoga ka'a nimi'ahanamo ni'ibe. Yamofihi yata'a kanagu li nupa hinogo minalibe. Ya hilenogo nani lenalitoga bu nehetito lenohoka lenohoka hinogo'ni kefahi malalana'a huto ni'igopa komopatini li hokolo hite minete kefahi meelata hi'ahanamofihi hapa'amo lama'naka huto hilibe.

⁶ To kefahi li nupa hilana'mu fono ka ya'ma ya luto noluna keheli'ehilo. Lenali bigaha'a nesi'a ho kafaluta ya'ma minoto legeya'a nesi'asigo lilune'mu hune. To bihi nasana asaga bihina lolo hiluta yamofihi minoto samahi tito lilune'mu hune. ⁷ Ya hu'ehina'mu ya'ma suhi lilabe. Lenali fato fato komopatinitu kehelite keheliya ite kehelilana legegeto hite ya'ma kefahi he'milabe. To enipakafa hiti nehinogo bona'magi enohoka enohoka hinogo ya mehuse komopatinigu babahi hite he'milabe. Enegelo bite kefahi he'milata

nehana bona'magihi Hu'mau bu gago laga'a be-silata nohinagihe. ⁸ Hu'ma ai amuya bo hapa'a nohina bo keta mehuse huto ana'ina ai amuya'a huto hu lepilibe. Ya hulenogo lenalitini lenumu'i nehinogo lenehe'mose foya fato fato bona'mofihi lilune litemo ana'ina'mu sa mehilana'mu yabe. ⁹ Mono bukugu ka fayahi mono bona'magi kumu mone ma luto ni'inamo ni'ibe:

Ai'a ana'ina'a guna ito salafa'amagihi enehe'moto epilata nohibe.

Ai'a keke'i lu epolose'na'a i laga mehuse mino lito buto minalube'mu hibe.

¹⁰ Hu'mamofihi ai'a biha'a nasana li huto hu limigo hekolo'ohuta anamofihi legeya'a silaga'i huto higo lito minoto ho tito nohune. Ai'a lenali hiti minoto bigaha'a li huto hu lepi su holoto lusa gito le'mo napa hulenogo enehe'mose'natini yamofihi legeya'a mino bai toloto i futili huto minalube'mu hibe. ¹¹ To amuya fe'nohatini hiti lolo hite bona'i enehe'mete fato fato bona'i hiti enele'mo bati hilenogo enehe'mose'natini legeya'a huto hilenogo enali lali kumu yabe lite Hu'mamofihi fokehi lilana'mu yabe. ¹² Lenali ya hite, Hu'mamofihi naga'a enehe'me'ahanauba legeya'a huto hu'ehina mone ana muhi menina bona'i enele'mo bati hu'ehina to mone hiti Hu'mamofihi enegelo bite babu lite neminana ni'ibe. ¹³ Lenali Kilisitohi ka lamana'a kehelilete li pili kete lite neminana yamofihi hapa'a to lenali Yelusale hepatoga mono ka keheli'ahana bona'i to lenalalutigihi luga'a asaga'i enali hiti lenipagu bati hinogo kehelite babu lite enehe'melata nehanamofihi hapa'a huto

hilenogo Hu'mamofihi fayahi mino baga ito minalibe lite le'mo ho tilune'mu habe. ¹⁴ Ya hilenogo Hu'mamofihi lehe'mose'na'a fato suhi huto lenalitoga li huto nohina'mu yabe lite komopa'ani lenalitoga melete lenali kumu yabe lite Hu'mamofitoga buka tilune'mu habe. ¹⁵ To lali Hu'mamofihi ai'a lehe'moto fi hetofa hu leto'ehinamofihi afo'afihi Yesu kumu yabe luto lu su meholatamofihi ya'ma fa'mene iyo iyo ka lu etoto fokehi lilune.

10

Polu ai'a foya'a le'mo amuya molo'ehina

¹ Poluita nani ya'ma Kilisitohi fuluna'a hiti lehe'mose nasana'a hiti kumu luto lenegekesa lito lu lepilugi kehelilo. Kehelite nani kumu ya'ma lite lilata nehabe. Lalitoga oto minoto ai'a amuya'a hiti bo menohinaya kaga'a nagami'a hiti lu lepilata hu'ehina. Ya huloto buto minoto golagaguti kaga lu lepilata nohibe. Lenali ya nelabe. ² Nigibo nalalu'nigita, lenalitoga buto minoto melugu bona'magihi komopa'anitu kehelite lilata nehanamofihi suhi huto foya'a lito nominabe lite nani kumu lilata nehana bona'i nogolagaguti kaga lu epilube luto lilunamofihi babahi huto lipoti lu epilunamoya lenali luga'amagita ana suhi huto nogolagaguti lu lepi lalugi nohoka mehilo. ³ Lali fa'mene bona'i ma metoga minoto humofa'na hu'ohutamo ni'inaya Hu'mamofihi kaga kumu yabe luto luba hulata nohuta yamofihi metoga bona'magihi tafa komopa'anitu kenasabo bilata nehana ya huto meni'ibe. ⁴ Mono kamofihi luba'agu foya

lilata nohutamofihhi metogati gimhi mage'i huto nohuto meni'ibe. Ya'ma Hu'mamofihhi amuya'a hiti nohuto yanatu fatehe bona'magihhi fa'mene kaga'animofihhi bihu gegisa'a tele bilata nohune. To enali amuya moloto li pigi binogo ni'igo, ⁵ Hu'mamofihhi hapa'a keheliya ise'namofihhi kapo'a hekini lalune'mu ana'ina lite enita bise kaga'ani li nohe'mune. To Kilisitohi agoya hu emiluta'asigo huto hilibe luto kehelito fato fato'mofihhi naga'i emito nohune. ⁶ Lenali nani ka'ni keheli fe nelanamofihhi ya'ma babahi huse helenogo bona'a luga'a ka pelesa ilata nehanamagihhi osahi enahalune luto enegeba huto nohune.

⁷ Nani hapa'ni lenogobisalo huto nohinamofihhi legeya'a bu galo. Lenalitogati bo moneubafi moneuba ai'amu kehelito Kilisitohi yagapana'a lolo hilinauba ai'amu ma luto kehelibe. Ai moneko'i Kilisitohi bona'a menohibe. Lali hiti ana huto asaga Kilisitohi yagapana'ago nohune. ⁸ Sipi Bomofihhi foya'amu kehelito amuya'a lim-ilata nohinamofihhi lenele'mo laba husemofihhi ni'igopa lenele'mo lukesa fi lepalalube luto ni'inaya nani ana amuya'amu luto nugufa lelito tito kaga lu lepilunamofihhi nubuya mehilina'mu yabe. ⁹ To fayaha nasana yama koyoto nolepuna yamofi kumu lenelesa lusemofihhi ka'a koyoto nolepuna'mu ya'ma lenegekesa mekehelilo. ¹⁰ Nani kumu ya'ma lite lilata nehabe: Fayaha nasana'mu kaga'a koli'a hiti to amuya'a hiti koyolata nohinaya logobisalo ya'ma amuya bo menohibe. To futu'a kaga lulata nohinamofihhi ya'ma nagami'a hiti lulata nohibe lite lilata nehabe.

¹¹ Bona'i ya hi'ahana'amagi enali ma lite kehelilabe: Nani foto'i nohuto ka fayahi koyoto lepilata nohuta ananamofihi legeya'a moneko legegeto folagahatinigu nohuto li huto huto melenogo'ni bu galube'mu hube.

¹² Bona'i enugufa lelite titi hite neminana bona'i enalitoga lali i hepito legege hilune luto enali suhi huto nohune luto nolupiye? O'e. Bona'i ya hi'ahana'a enali hapa'ani ka keheli melete sibigopa ka lilata nehabe. Enali enegekesa'anilo kehelite ai bu gago ai bu gago hite hapa'ani li gehe nelibe. ¹³ To laliya

Hu'mau melimi'ehina foya sokapo kumu lugufati li ho tiluta meni'ibe. Ai'a limi'ehina foya sokapo hiti lili'na hiti ya'ma'asigo liluta ni'ibe. To ana amuya'a hiti lili'na'a hiti limi'ehinana mone lenalitoga liluta luto lu limi'ehina yabe.

¹⁴ Lali foya'amofihi legegeto huto lulata nohune. Foyamofihi kupa'alo yamofihi lama'naka lenalitoga ni'inamo ni'inaya yabe. Hiya hutobe? Lali kohe toto ya'ma lenalitoga nehetito lali labagaguti Kilisitohi ka lamana'a yata'a hapi hite keheli'ahanamo ni'ibe. ¹⁵ Lali bona'i

luga'amagihi enali foyagu laga'a keheli'ahana suhi huto moloto lali li'ohutamo ni'ibe luto lugufa lelito tise kaga lulata mone mehune. Keheli ule'ale huse'natini yamofito yahi lilenogo lali lenalitoga buto foyamofihi kupa'a Hu'mau molo leto'ehina'a ya'ma le'mo hofa talune luto ya'mu komopatigu lebesi'ehinamo ni'igo kehelito nominone. ¹⁶ Ya hulototi lenemegegesaga ni'ina hepatoğa bona'magihi enalitoga ka lamana'a lu huto huto lu epiloto bo mone'mofihi foya kupa'agu

lali'i li huto hu'ohutamofihl lugufa lelito tila-
tanamofihl kaga luse'a mone lu meemilune.

¹⁷ Mono bukugu kaga mone ma luto ni'inamo
ni'ibe: *Moneuba lelito titi huto kaga lilube'mu
nohina bouba ai Sipi Bouba li huto hu'ehina'mu
keheli emito Sipi Bomofihl gi'a liyafa huse ka lilibe.*

¹⁸ Moneuba ai'a gufa'a lelito tito nolinogomo
ya'ma fa'menena lolo nohibe. Sipi Bouba ana bo-
mofihl gi'a le'mo ho tigo lamana'a lolo hu'ehibe
luto lilune.

11

Polu to faga aposolo bona'magi

¹ Kaga nesi'a mone lu nolepino'ni negi ka lolo
nohinogo kosele kasele'i meleneheno. Fa'mene
ya'ma legeso hite kehelilo. ² Nani lenali kumu
yabe luto Hu'mau siko hulata nohina'mu yabe
luto amuya mololata nohube. Lenali bo aloba
suhi meko'ehina pa'i bala bulu tigo mino'ehina
ana legi hite nehite bo monekomofito bilabe
luto nani keya'i molo lepolo'ohuna ya'ma Kilisito
nohibe. ³ Yamofihl ya'ma osifa'uba mi'i molo-
lata nohinamofihl hapa'a keheli fe lite minete
Ebahi ya'ma faga kagaloti mi'i molo eto'ehina,
ana kagaloti lenalitoga bona'i luga'amagi enimi'i
molo lepalalana'mu kehelilata nehana golo golo
gilenogo babahi Kilisito kumuko kehelilata ne-
hanamofihl he'mi lalabe luto nekehelugo keta
nohigo nolube. ⁴ Lenalitoga bona'i moneuba
henetito Yesuhi hapa'a lali lu lepilata nohutamo
ya suhi huto ni'igopa meha'a fato fato'mofihl
mone lu lepi'ehinamofihl to koyapa'i lalitogati

li'ehinamo ni'igopa fato fato'mofihi kosaba kaga lu lepi'ehinamo ya'ma to ka lamana'a lali-togati keheli'ahanamo ni'igopa mono ka fato fato'mofihi lu nolepigo o'e lite melise fa'mene keheli emilata nehanamofihi bati huto ni'ifihe? O'e, yana'mu komopa'nigu keta nohigo nolube.

⁵ Nani'nimu kehelugo nanitoga ana'ina ya suhi ma suhi sa sa huloto aposolomagih bo sipi enonogo melete enigigusa'aluga nominona legita lolo mehibe. ⁶ Nani nabagaguti kaga lu lepilata nohuna nesi'a amuya memolo'ohunamo ni'inaya to Hu'mamofihi ka hapa'a keheli bati hu'ohuna yabe. To yamofihi hapa'a fato fato suhi huto lu hokolo huto lenubulo li moloto lu lepilata nohune.

⁷ To lenali lenele'mo hofa talube luto nani'ni imo limito minoto Hu'mamofihi ka lamana'a lu lepi'ohunalo mina'a mone liluna'a mehu'ohuna yamofihi sibina hu'ehifi bati hu'ehibe? ⁸ Lenalitoga mono foya nolito lenehe'malube'mu nohube luto to Hu'mamofihi naga'i luga'agati yogo fe'nohi lilata hu'ohuta ya'ma enali nasana'ani gumina lise suhi huto lolo hu'ohuna ni'ifihe? ⁹ To lenalitoga nohuto ana'ina mone kumu sa huto buto mone lu melepi'ohunamo ni'ibe. Nani'ni sa sa huto humofa'na nohugo Masetonia hepatogati nalalu'nigi nehetite ana'ina nimite li nabaga meelata hi'ahana. To lenalitoga ya'ma fa'mene nohuto keta'a hiti nasana mone ligo mefi lepolo'ohunamo ni'ibe. To mino lito tito aku'i ligo mefi lepalalube luto nolube. ¹⁰ Kilisitohi ka lamana'a komopa'nigu ni'igo lama'naka nolube.

Ana suhi hulata nohuna nugufa le'mo napa huto hu tegi huto noluna kapo henana'mu Akaiya kapotiniguti mone fi hekini melalana'mu yabe. ¹¹ Ya'ma yamofihi hena'mu nolube? Komopa'ni melepise ya hulata nohufihe, ya suhi huto meni'ibe. Komopa'ni lepi'ohunamofihi Hu'mau moneko bu go'ehibe.

¹² Lenalitogati mina'a melito aku'i kohe toto nasana lilata nohuta ya suhi huto minalube'mu hube. To yamofihi fa'mene'mu ni'igopa bona'i luga'amagihi Polu foya lilina yamofihi babeyafalo minalune lite lilata nehana enugufa lelite ti lalabe luto yamofihi lukesa'ani li sigilata nohune. ¹³ Bona'i ya hana'amagihi aposolo faga fagamofihi to mono ka foyamofihi faga faga'a lite minete, Kilisitohi aposolo'a lali'i babeyafa'a lolo hilata nehabe. ¹⁴ Ya nehite yamofihi nasana'a fato fato'mofihi mone li'ahabe luto lilupihe? Ya luto meni'ibe. Satau ai hiti ya'ma agelo bona'a fi fana tete enali babeyafa'a lolo hulata nohibe. ¹⁵ To Satahi foya'a lilata nehana bona'i enali ana hite lamana'amofihi kele kele'i hi emilata hi'ahana babeyafalo enali'ani babahi hite lolo hite minete nehago topa mehalune. Enali minete sibi foya'a lilata nehana yamofihi mone legeya'a lilune'mu habe.

Polu aposolo foya lito gabu'i gi'ehinamofihi ka'a

¹⁶ Kaga lu'ohunamo aku'i lilube. Nani kumu negi bo lolo nohibe lite kehelite mehilo. Sibi yamofihi nani kumu ma lite nekehelitemo keheli nimilenogo nugufa nesi'a le'mo napa

huka huto lilube. ¹⁷ Nani kaga ma luto liluna ya'ma Sipi Bouba lu'ehina supo huto lilugopa fa'mene nugufa lelito tito ka'a hapi fi'ohube luto sibigopa negi kaga lilube'mu hube. ¹⁸ Bona'i silaga'magita lugufamofihi nasana'mu le'mo napa hite kaga lilata nehanagihe, nani ana huto fa'mene babeyafa huto lilube. ¹⁹ Akae. Lenali ana'inamofihi lenali ana'ina hapa'amu kehelilata nohuta bona'i nohune lite li'ahanamo ni'inaya luga'amagi negi nagi ka lenelepilago keta mehuse hite keheli'ahanamo nehabe. ²⁰ To koko yagapanatini lenele'mo malalune'mu nehite, to nose'natini lenebesilite nalune'mu nehite, to fi taga hi lepelete nehite, to enigihiti bo lolo hi lepalalune'mu nehite, to lenogolaga lenabaga i gofa halune'mu nehinogo yana'mu lenali kele'na ka meepekise keheli epilata nehabe. ²¹ Lali ya'ma ananamofihi suhi amuya memolotogo lenali koli nehabe lite nelafihe? Lali lenalitoga agoya huto mino'ohune. Yana'mu lubuyati hilifihe ya?

Mone'amagi ana'ina ya suhi ma suhi hite haha luloto ya'ma li'ohune lite nehinogo nani hiti negi bona'magihi suhi huto nelesa melinogo lilunagihe. ²² Enali'ani'mu Yuta bo nohune lite lilata nelago, nani hiti ana huto Yuta bomo nohube. Enali'ani'mu Isilaeli bona'i Hu'mau lele'mo ho ti'ehina'a nohune lite lilata nelago, nani ana huto lulata nohube. Enali aku'i ana hite enali'ani'mu Abalahahi tata'agita nohune lite lilata nehago nani analo enemege'i moloto lulata nohube. ²³ Enali'ani Kilisitohi kele kele bo'a nohune lite nelago nani ya'ma sibigopa negi

nagi ka lilube. Nani enebe ligito Kilisitohi koko bo'a fato fato'mofihi nohube. Nani foyamofihi keke'i luse nohuna ya'ma fato fato suhi huto ni'ibe. To mono ka'mu luto naga nonugu tilata nohuna to segi osatu nehelago nagabu'i gilata hu'ehina. Babu yupahi nani filise'na hu'ohunamofihi fato fato legegeto tito ni'ibe.

²⁴ Yuta bona'i enali kana nayahi mone kegi'a su hago osatu nehe'ahana 39 higo nehe'ahabe.

²⁵ Kana loebe monebe Lomu bona'magi segihi osatu nehe'ahanamo ni'ibe. Kana moneko yupahi efa osatu nehelago filise'na hu'ohunamo ni'ibe. To kana loebe monebe higo boti ya'ma li gofa higo nagamilugu limise'na hu'ohunamo ni'ibe. To kana moneko yupahi nagamilugu hege nagami'i gupisalo minoba minoba nohugo ikahi tiloto limilago, yege tiloto limilago hu'ehina yabe.

²⁶ To kana babu luto yatama kapo buba buba humofa'na huto nohugo ko'uba nagami'uba hago filise suhi huto mino'ohuna yanamofihi gupisalo tito mino'ohunamo ni'ibe. To lubalo gumina bona'magi kofohi nemalago buto kapo molo'ohunamo ni'ibe. Yuta bona'i nani hepato bona'magi to fegutoga bona'magi nohose'na hite nehago folagaha'anigu mino бага ito mino'ohunamo ni'ibe. Sipi hepatoga buto bona'magi li gehesa hite nahalune'mu nehago mino бага ito mino'ohunamo ni'ibe. To fa'mene ka me'i ni'ina metoga hiti foya yupa kopa humofa'na huto filise'na huto mino'ohunamo ni'ibe. Hege nagamilugu ya'ma folose supofihi legegeto to mono ka faga hiti lilata nehana bona'nimagihi folagaha'anigu mino бага ito

bula ola nohunamo ni'ibe. ²⁷ Hitupa foya lito nugufa nagabu'i gigo humofa'na huto nubu'i ko bati mehuse humofa'na huto kau'namu filito yafi nagami kumu nebesigo yasi'mu filito mino'ohunamo ni'ibe. Gukete'mu to nebelusa'mu sa sa huto mino'ohunamo ni'ibe. ²⁸ To yanamofiko mone meni'ibe. Kana'amu kana'amu komopa'nigu nagabu gigo nogo noto hepatoga buto Sipi Bomofihi bona'magihi asaga'i kaba hu epololata foya'mu kehelugo keta nebesigo minolata nohube. ²⁹ Luga'amagi Hu'mamofihi kagu amuya memalago nani keke'i lu epoloto nohube. To luga'amagi enali Hu'mamofihi kagu ho kete limi'ahanamagihi komopa'anigu keta nohigo kehelito nominobe.

³⁰ To nani nasana mono kumu nugufa le'mo hofa talube luto noluto'nimo amuya memolo'ohuna yana'mugopa le'mo napa huto linogo'ni bati hilube'mu hibe. ³¹ Sipi Bo Yesuhi afo'afu Hu'ma ai'a ya'ma nani kumu bati huto nokehelibe lama'naka luto'nimofihi keheli'ehibe. Ai gi'a li saga huto fokehi luba luba hulata hiluna'mu yabe. ³² Nani Tamasiko hepatoga nohugo gihiti bo Aletasi gamaniuba naga nonugu nele'mo malalube'mu nohuto lito nohi hepato gegisa'amofihi kasinugu kofohi mele'ahana. ³³ Ya nehago nigibo nalalu'nigi enali sipi sepekele'nagu li gu ilete bihu gegisa hokolo hu'ehinaguti fitu fe he'migo leke ho limito fegutoga folo'ohuna yabe.

12

Polu komopa'amofihi bamu'i ego'ehina ka'a

¹ Nugufa le'mo hofa taluta ka'a kosaba'i yamofi mone le'mo bati mehilinaya fa'mene yamofihi lilube. Komopa'ni li gelehe higo ana'ina bamu'i bu go'ohuta to Sipi Bouba lu belegepa ito lu'ehina yamofihi yata'isi beto huto lenelepilugi kehelilo.

² Nani Kilisitohi bona'a mone'i keheli'ohube. Nani ya'ma nasana mone bu go'ohuna kana'a kufu 14 nobigo bo mone ai'a ya'ma Sipi Bouba fa'mene le'moto tito kokuluma ifo muya gupisalo ni'inagu ya'ma ti'ehina. Nani gufa'a hiti ni'ifi to gufa'a gololo tilago ni'ifi luto ya'ma keheli bati mehube. Hu'mau ai'a ya'ma keheli'ehibe.

³⁻⁴ To ana bo ai Sipi Bouba fa'mene le'moto tito ya'ma Palatisi gi nohota foyagu tito ka'a lu bagaguti meluse to metoga bona'magita lu huto mehilabe luto ya'ma keheli'ehina. Nani ana bo ya'ma keheli'ohube. To gufa'a hiti ni'igo ti'ehifi to gololo tiloto kokulumagu ti'ehifi yamofihi nani mekeheli'ohube. Hu'mau aigo keheli'ehibe.

⁵ Ana bomofi kumu luto gi'a le'mo hofa toto lilube luto ya'ma nani'ni hapa'ni le'mo hetofa huto melilube'mu hube. Nani'nimu lilube luto yamofihi lapa mebi'ohuna yamofi kumu ya'ma lu hetofa huto liluna'mu yabe. ⁶ Nugufa le'mo hofa taluna ka'a lilube luto lutita lama'naka luto lutitamo ni'inaya negi nagi bo meminotita'mu yabe. Ya hu'ehinaya, nani kumu kehelinogo ti lalibe luto yamofihi mone melilube'mu lube. Ana'ina'mu lugo to lolo huto moloto nohugo lenalitini bu gete akehelilata nehana ana legegeto huto minalina'mu yabe.

⁷ Sipi Bomofitogati ana'ina kosaba'i bu goto moloto hu'ohunamofitoga komopa'ni ti lalibe

luto nugufa meme'agu ema ufeha'a hiti nasana monetu fi'ehinamofihi Satahi kele kele pana'a moneuba ai komopa'nituhelino ti lalibe luto nayaha'ni nalapihe luto lu'ehinamo ni'ibe. ⁸ Ya hinogo he'mi neto lalibe luto Sipi Bomofitoga kana loebe monebe yupahi loka ho'ohunamo ni'ibe. ⁹ Buka tugo ka'a ma luto lu nimi'ehina: Nani felisa'niuba kai amuya memalalata'mu yamofihi babu luto kimito kele'mo bati hulata nohibe. Nani kehe'mose nani'niuba kaitoga i bilito buto ni'inogo ana'ina mone kumu buka tilata'a meni'ibe luto lu nimi'ehina. Ya hu'ehina'mu Kilisitohi amuya'aua nani'i nele'mo amuya malalibe luto lapa mebi'ohuna yana'muko le'mo hofa toto noluto'ni negelo'ni bilata nohunagihe. ¹⁰ To Kilisito kumu yabe luto amuya memalaluna ni'ifihe? To nele'mobe hokobe hi netalana ni'ifihe? Keke'i luse'namofihi gupisalo minaluna ni'ifihe? To bauna fise'na to kalana'i melese'namofihi gupisalo minalunamo ni'ifihe? O'yo. Fa'mene yana'mu komopa'nigu keheli sibina mehu'ohube. Nani lapa mebi'ohunalo ya'ma ai'a amuya'a nimilago amuya mololata nohunagihe.

Polu Koliti bona'i keke'i lu epolo'ehina

¹¹ Ya'ma nani kumu lulata nohuna ka negi nagi ka lu'ohunamofihi lenali kehelite melete hi'ahana yanauba nele'mo topa nohago nolube. Lenalitini nele'mo hofa tenogo bati hili-nagi. Nani fayahi afo'afita fa'mene bo nohunaya enali enegekesa sipi bo nohune lite keheli'ahana lenalitoga bite nehana'amagi nebe meligi'ahana

yabe. ¹² Nani lenalitoga foya bati huto lugo topa hose suhi to ana'ina kosaba'i bu go bati huse nasana kosele'i meho'ehina'a hiti huto hulata nohina yanauba aposolo bomofihī hapa'ni li huto hulata hu'ehina. ¹³ To lenali he'ana'mufi sa sa hilete Hu'mamofihī naga'amagihī li gehesa luga'a lenali babeyafalo meni'ibe. Nani lenalitoga moneko nasana huto mehu'ohunana ni'ibe. Nose'natini to ana'inatini lenebesilito kalana'i memolo lepolo'ohunamo ni'ibe. Ya huloto lenele'mo sibina luse'na yamofihī lenali keheli sibina hite hi'ehilanamo yana'mu foipana'ni he'milo luto lenoloka halufihe, ya?

¹⁴ Nani lenalitoga loe yupahi bu'ohunamo ni'ibe. To yatai ya'ma aku'i bilube luto le'mo bati nohube. Binogo'ni kohe toto buto nugufamofihī nose'na'a hiti fe'noha'a hiti efaha'a hiti mone lenoloka mehaluna'mu yabe. Lenali yogo fe'nohatini'mu ni'igopa lenali kumu yabe luto amuya mololata nohube. Yagapana'i kitili'amagi ito'anigi afo'anigi enele'mo nupa hilana'a mehabe. Enali ito'anigi afo'anigi lelite tite nose'na enabagagu bilana'amuko keheli bati hite minelata nehabe. Nani afotinifihī suhi huto nohuto ya'ma lu nolepube. ¹⁵ Ya suhi huto nani lenali kumu yabe luto yogo fe'noha'ni minoto lito hulata nasana'ni li he'milube luto keta mehuse huto nohube. To nani ya huto komopa'ni lenelepilata nohunogo lenali komopatinitu nani kumu lenemehi melelata nehanamofihī inomo limitō minalifihē?

¹⁶ Bona'i luga'amagi nani kumu ya'ma lite lilata nehabe: Ai'a nasana'a li be sililata'a mone menilinaya ai suguna'i huto bona'magihī

fi taga hu letoloto limi'i mololoto ana'inatini be sili'ehilina ni'ifihe lilata nehabe. ¹⁷ To nani hiya huto ya hu'ohuna ni'ibe? Lu nimilo. Nani yaga-pana naga'ni lenalitoga enoho lufugo bite ana'ina mone bite li'ahafihe? O'e. ¹⁸ Taitasi ya'ma bilifihe luto lu eto'ohuna to lalalutifu mone ho lufugo moneka bi'aha'igo yamofihi Taitasiu buto lenalitogati ana'ina mone lenebesili'ehifihe? O'e, le'ali komopati'a li hepiloto kapo monekolugu ito moneka nobu'ibe.

¹⁹ Kaga oto lulata nohuna yamofihi lenali keheligo ka'ni ya'ma lenele'mo hetofa huse kaga noluna lolo nohifihe? Ya suhi meni'ibe. Nani Kilisito hiti nohuto'ni Hu'mamofihi bulo kaga lulata nohube. To nigibo nalalu'nigita, lamana'a nani kumu yabe luto melube. Mono kagu lenele'mo hetofa hilube luto lulata nohube. ²⁰ Nani lenalitoga buto bu lenagaluna lenali kumu kehelinogo bati mehilifihe luto, to lenali nani kumu ana hite kehelinogo bati mehilifihe luto nokehelugo keta nonebesibe. To lenalitoga kenasabo bise'na to siko huse'na, to ibe fitobe nasana, to molomo titi hilata'na, to libe pigi bibe nasana, huli tali ka mege ka lulata, bona'i enugufa lelite tite, li sibi sibi hilata nasana yamofihi ni'inogo buto nehetito bu go lalube luto nokehelugo keta nonebesibe. ²¹ Lenalitogati luga'amagi ema afeha'aga komopatini kolo tago, moko lise'na to mokolo'namu enegekesa yigi yigi hi'ahana'a ya suhi ma suhi huto komopatini li gelehe mehise ya suhi hite nehinogo lenalitoga buto nehetiluna yamofihi lenogobisalo Hu'ma'niuba nele'mo laba hilenogo lenali foipanatini'mu nipa'nigu ekesa

ho lalibe luto nokehelito keta nonebesigo ya hulata nohube.

13

Lipoti molo epoloto koyo epi'ehina

¹ Ya'ma lenalitoga aku'i binogo kana'a loebe monebe hilina'mu yabe. Mono bukugu kaga ma luto ni'ina: *Ka foya lilana kanagu bo moneuba foipana hulenogo bo loebefi loebe monebefi bu gelete lu huto hilenogo lama'naka litemo ni'ibe.* Lenalitoga bu nehetilenogo ana kaga'a keheliloto ka'a lilube'mu hube. ² Afeha'aga ema foipanatini hiti mine'ahana'a to luga'a lenali hiti lalitoga alihi kana buna yupahi lipoti lepito lu'ohunamo ananamofihi nugufa'a foto'i nohuto aku'i ya'ma nolube. Alihi aku'i buto lenubuto mebiluna'mu yabe. ³ Kilisitou ya'ma kaga lu nimigo lulata nohunamofihi hapa'amu lenali sa sa nehana ya'ma bu go fe lilabe luto Kilisitou ai'a lenalitoga foya lilata nohina yamofihi agoya'a hiti meni'igo folagahatinigu amuya'a hiti lilata nohibe. ⁴ Koyapa'i lama'naka luto ai legeso huto nohigo malipu yafalo he'ahanamo ni'ibe. Yatai ya'ma afo'afihi Hu'mamofihi amuya'a lito ho tito minomo buto nohibe. Lali ana huto ai hu'ehina suhi huto legeso huto nohutaya aitoga i hepiloto Hu'mamofihi amuyalo buto lifita ito minolata nohuta yamofihi hapa'a lenalitoga li huto hu lepiluna'mu yabe.

⁵ Lenali ya'ma lama'na ka mono kagu nehafi menehafi komopatinimofihi fi taga hi etete bu geletetini yamofihi hapa'a lu huto hilo. To Yesu Kilisitohi ya'ma komopatinigu le'mo malago nominanamofihi hapa'a akeheli'ahafi ya? To

komopatinigu menominogomo lenali ka'a keheli fetaga hi'ahafi, kehelilo. ⁶ To nani ya'ma ka'a keheli fetaga hu'ohuna'a meni'ibe. Ya suhi hite bu nagalabe luto fifa ilata nohube. ⁷ Hu'mau keheli'ehinogo foipanatini li huto mehilabe luto nani Hu'mamofitoga loka hoto nominobe. Lenali bu negenogo mono bo lamana'a lolo huto minalube luto meni'ibe. Lenali Hu'mamofihi ka keheliya ilana yanauba huto hu lamana hilibe luto lulata nohube. To nani fa'mene bo mono kalugu minaluta'a ya bati hibe. To nugufauba mono bo nohuna lolo hilinamofihi fa'menena ni'ibe. ⁸ Lali ya'ma'amagita hena hena huto ka lamana'amofihi luba li emilune? Fa'mene fi hetofa hu etalune luto amuya moloto legeya'a huto hilina'mu nominone. ⁹ Lali bona'magihi enubulo amuyati'mu sa sa nohutogo lenali mono kagu amuyatini hiti minalana ya'ma lipagu lagati lebesilina'mu yabe bati hilune'mu hune. Ya nehinogo komopatinigu fi fana talibe luto Hu'mamofitoga kaga luto nohune. ¹⁰ Nani lenalitoga buto keke'i luse'na lepi lalube luto fato'i nohuto lipoti kaga lu huto huto fayahi ya'ma koyoto nolepube. Sipi Boubu amuya nimi'ehina nasanaloti lenali'i lenefelu haluna'a meni'ibe. Lenali lenufusatini le'mo amuya malalibe luto lu nimi'ehinamo ni'ibe.

¹¹ To nalalu'nimagita, kaga lu su hoto ma luto lilube. Lenali lenipagu keheli bati hite minalo. To lipoti lu lepito kaga ya'ma noluna kehelite komopatinini le'mo hetofa hite le'mo lamana hlanagihe. Ya nehite lenalitini komopatinini le'mo moneko hilete fulunagu minalo. Ya hilenogo Hu'mamofihi mehi lepise'na to fulunamofihi

afo'afu lenalitoga minalina'mu yabe. ¹² Lenali ai be tinogo ai be tinogo hite minete, ai soso hu etenogo ai soso hu etenogo hite koguna ite minalo. To Hu'mamofihi bona'i malo nehana asaga'magi keketini li lepelelata nehabe.

¹³⁻¹⁴ Sipi Bo Yesu Kilisito lehe'mose'na yauba to Hu'mau mehi limilata nohina yanauba Hu'mamofihi Sikalafu'uba lenele'mo hepilata nohina'a yanauba lenalitoga mino lito buto mineno.

Ka Lamana'a Mono'i Lu Mu Tifi'ehina Ka Yabe
The New Testament in the Benabena Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Benabena

copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bena-bena (Benabena)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-09-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

429cb299-5ab9-51c4-8857-9de5c72f8388